

Лекция 3

Линейна зависимост и линейна независимост на вектори

3.1 Пространство от решенията на хомогенна система от линейни уравнения

Множеството от всички вектори \mathbf{x} от \mathbb{R}^n , които са решения на дадена хомогенна система A от линейни уравнения ще наричаме *пространство от решенията* на системата A .

Твърдение 2.2 от предишната лекция показва, че пространството от решения на една хомогенна система изпълнява трите условия, формулирани в следващото твърдение.

Твърдение 3.1. Нека $U \subset \mathbb{R}^n$ е пространството от решения на хомогенна система от m линейни уравнения за n неизвестни. Тогава

- а) U съдържа нулевия вектор $\mathbf{0}$;
- б) ако U съдържа векторите \mathbf{x} и \mathbf{y} , то U съдържа тяхната сума $\mathbf{x} + \mathbf{y}$;
- в) ако U съдържа вектора \mathbf{x} , то U съдържа вектора $\lambda\mathbf{x}$ за всяко реално число λ .

Всяка хомогенна система от линейни уравнения има тривиалното решение $\mathbf{x} = \mathbf{0}$. Следващата проста, но много важна, лема ни дава достатъчно условие за съществуването на нетривиално решение $\mathbf{x} \neq \mathbf{0}$ на дадена хомогенна система от линейни уравнения.

Лема 3.2 (Основна лема за хомогенни системи). Ако броят на уравненията в една хомогенна линейна система е по-малък от броят на неизвестните, то системата има решение $\mathbf{x} \neq \mathbf{0}$.

Доказателство. Можем да предполагаме без ограничение на общността, че системата е в ешелонна форма. Тогава броят на редовете на матрицата от коефициенти на системата е по-малък от броя на неизвестните. Следователно

броят r на ненулевите редове в матрицата от коефициенти на системата е също по-малък от броя n на неизвестните. Тъй общото решение на системата зависи от $n - r > 0$ параметъра (виж Твърдение 1.3), системата има безброй решения. В частност системата има решение $\mathbf{x} \neq \mathbf{0}$.

3.2 Линейни подпространства на \mathbb{R}^n .

Линейна обвивка на множество от вектори

Определение 3.1 (Линейно подпространство). Едно подмножество U на \mathbb{R}^n е *линейно подпространство* на \mathbb{R}^n , когато изпълнява следните условия:

- а) U съдържа нулевия вектор $\mathbf{0}$;
- б) ако U съдържа векторите \mathbf{x} и \mathbf{y} , то U съдържа тяхната сума $\mathbf{x} + \mathbf{y}$;
- в) ако U съдържа вектора \mathbf{x} , то U съдържа вектора $\lambda\mathbf{x}$ за всяко реално число λ .

Според Твърдение 3.1,

пространството U от решения на една хомогенна система от m линейни уравнения за n неизвестни е линейно подпространство на \mathbb{R}^n .

Определение 3.2 (Линейна комбинация на вектори). Нека $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_k$ са реални числа, а $\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k$ са вектори от \mathbb{R}^n . Векторът

$$\mathbf{x} = \lambda_1\mathbf{x}_1 + \lambda_2\mathbf{x}_2 + \dots + \lambda_k\mathbf{x}_k$$

се нарича *линейна комбинация* на векторите $\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k$, с коефициенти $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_k$.

Пример 3.1. Нека векторите $\mathbf{a}_1, \dots, \mathbf{a}_k$ от \mathbb{R}^n са фундаментална система от решения на една хомогенна линейна система A . Тогава всяко решение на системата A е линейна комбинация на векторите $\mathbf{a}_1, \dots, \mathbf{a}_k$.

Твърдение 3.3. *Нека U е линейно подпространство на \mathbb{R}^n . Ако U съдържа векторите $\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k$, то U съдържа всяка тяхна линейна комбинация $\lambda_1\mathbf{x}_1 + \lambda_2\mathbf{x}_2 + \dots + \lambda_k\mathbf{x}_k$.*

Доказателство. Нека $\lambda_1, \dots, \lambda_k$ са реални числа, а $\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k$ са вектори от линейното подпространство U . Тогава от Определение 3.1 в) следва, че U съдържа векторите $\lambda_1\mathbf{x}_1, \lambda_2\mathbf{x}_2, \dots, \lambda_k\mathbf{x}_k$. Да забележим, че ако U съдържа вектора $\lambda_1\mathbf{x}_1 + \dots + \lambda_l\mathbf{x}_l$, то от Определение 3.1 б) следва, че U съдържа също вектора $\lambda_1\mathbf{x}_1 + \dots + \lambda_{l+1}\mathbf{x}_{l+1} = (\lambda_1\mathbf{x}_1 + \dots + \lambda_l\mathbf{x}_l) + \lambda_{l+1}\mathbf{x}_{l+1}$, който е сума на два вектора от U . Сега получаваме последователно, че U съдържа следните вектори

$$\begin{aligned} &\lambda_1\mathbf{x}_1 + \lambda_2\mathbf{x}_2, \\ &\lambda_1\mathbf{x}_1 + \lambda_2\mathbf{x}_2 + \lambda_3\mathbf{x}_3, \\ &\quad \vdots \\ &\lambda_1\mathbf{x}_1 + \lambda_2\mathbf{x}_2 + \dots + \lambda_k\mathbf{x}_k, \end{aligned}$$

което трябваше да се докаже.

а) множеството $l(\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k)$ съдържа нулевия вектор $\mathbf{0}$:

$$\mathbf{0} = 0 \cdot \mathbf{x}_1 + 0 \cdot \mathbf{x}_2 + \dots + 0 \cdot \mathbf{x}_k.$$

б) ако $l(\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k)$ съдържа векторите \mathbf{x} и \mathbf{y} , то $l(\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k)$ съдържа тяхната сума $\mathbf{x} + \mathbf{y}$:

Ако $l(\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k)$ съдържа векторите \mathbf{x} и \mathbf{y} , то

$$\mathbf{x} = \lambda_1 \mathbf{x}_1 + \lambda_2 \mathbf{x}_2 + \dots + \lambda_k \mathbf{x}_k,$$

$$\mathbf{y} = \mu_1 \mathbf{x}_1 + \mu_2 \mathbf{x}_2 + \dots + \mu_k \mathbf{x}_k,$$

където $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_k$ и $\mu_1, \mu_2, \dots, \mu_k$ са реални числа. Тогава

$$\mathbf{x} + \mathbf{y} = (\lambda_1 + \mu_1) \mathbf{x}_1 + (\lambda_2 + \mu_2) \mathbf{x}_2 + \dots + (\lambda_k + \mu_k) \mathbf{x}_k.$$

Тъй като $\mathbf{x} + \mathbf{y}$ е линейна комбинация на векторите $\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k$, то $l(\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k)$ съдържа сумата $\mathbf{x} + \mathbf{y}$ на векторите \mathbf{x} и \mathbf{y} .

в) ако $l(\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k)$ съдържа вектора \mathbf{x} , то $l(\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k)$ съдържа вектора $\lambda \mathbf{x}$ за всяко реално число λ :

Ако $l(\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k)$ съдържа вектора \mathbf{x} , то

$$\mathbf{x} = \lambda_1 \mathbf{x}_1 + \lambda_2 \mathbf{x}_2 + \dots + \lambda_k \mathbf{x}_k,$$

където $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_k$ са реални числа. Нека λ е реално число. Тогава

$$\lambda \mathbf{x} = (\lambda \lambda_1) \mathbf{x}_1 + (\lambda \lambda_2) \mathbf{x}_2 + \dots + (\lambda \lambda_k) \mathbf{x}_k.$$

Тъй като $\lambda \mathbf{x}$ е линейна комбинация на векторите $\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k$, то $l(\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k)$ съдържа вектора $\lambda \mathbf{x}$.

Тъй като множеството $l(\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k)$ изпълнява условия а), б) и в) на Определение 3.1, то е линейно подпространство на \mathbb{R}^n .

3.3 Линейна зависими и линейно независими вектори

Определение 3.4 (Линейно независими вектори). Нека $\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k$ са вектори от \mathbb{R}^n . Казваме, че $\mathbf{x}_1, \dots, \mathbf{x}_k$ са *линейно независими вектори*, ако

$$\lambda_1 \mathbf{x}_1 + \lambda_2 \mathbf{x}_2 + \dots + \lambda_k \mathbf{x}_k = \mathbf{0},$$

само когато $\lambda_1 = \lambda_2 = \dots = \lambda_k = 0$.

Определение 3.5 (Линейно зависими вектори). Нека $\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_k$ са вектори от \mathbb{R}^n . Казваме, че $\mathbf{x}_1, \dots, \mathbf{x}_k$ са *линейно зависими вектори*, ако съществуват числа $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_k$, не всички от които са равни на 0, такива че

$$\lambda_1 \mathbf{x}_1 + \lambda_2 \mathbf{x}_2 + \dots + \lambda_k \mathbf{x}_k = \mathbf{0}.$$

Пример 3.6. Нека e_1, e_2, \dots, e_n са векторите от \mathbb{R}^n , които разгледахме в Пример 3.5:

$$\begin{aligned} e_1 &= (1, 0, \dots, 0), \\ e_2 &= (0, 1, \dots, 0), \\ &\dots\dots\dots \\ e_n &= (0, 0, \dots, 1). \end{aligned}$$

Да забележим първо, че $\lambda_1 e_1 + \lambda_2 e_2 + \dots + \lambda_n e_n = (\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n)$. Ако $\lambda_1 e_1 + \lambda_2 e_2 + \dots + \lambda_n e_n = \mathbf{0}$, то $(\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n) = \mathbf{0}$, откъдето получаваме $\lambda_1 = \lambda_2 = \dots = \lambda_n = 0$. Следователно $\lambda_1 e_1 + \lambda_2 e_2 + \dots + \lambda_n e_n = \mathbf{0}$, само когато $\lambda_1 = \lambda_2 = \dots = \lambda_n = 0$, т.е. векторите e_1, e_2, \dots, e_n са линейно независими.

Пример 3.7. Векторите $x_1 = (1, 0)$, $x_2 = (0, 1)$ и $x_3 = (2, 1)$ от \mathbb{R}^2 са линейно зависими: $2x_1 + x_2 + (-1)x_3 = \mathbf{0}$.

Пример 3.8. Нека a_1, a_2, \dots, a_k е фундаментална система решения на хомогенна система от линейни уравнения A . Тогава векторите a_1, a_2, \dots, a_k са линейно независими. Наистина от равенствата

$$\begin{aligned} \mathbf{0} &= \lambda_1 a_1 + \lambda_2 a_2 + \dots + \lambda_k a_k, \\ \mathbf{0} &= 0 \cdot a_1 + 0 \cdot a_2 + \dots + 0 \cdot a_k, \end{aligned}$$

следва, че $\lambda_1 = \lambda_2 = \dots = \lambda_k = 0$, защото нулевото решение на A трябва да се изразява по *единствен начин* чрез решенията a_1, a_2, \dots, a_k .

Лема 3.5 (Основна лема на ЛА). *Нека векторите a_1, a_2, \dots, a_n се съдържат в линейната обвивка на векторите b_1, b_2, \dots, b_m . Ако $n > m$, векторите a_1, a_2, \dots, a_n са линейно зависими.*

Доказателство. Тъй като векторите a_1, a_2, \dots, a_n се съдържат в линейната обвивка на векторите b_1, b_2, \dots, b_m , то всеки от векторите a_1, a_2, \dots, a_n е линейна комбинация на векторите b_1, b_2, \dots, b_m :

$$\begin{array}{cccc} a_1 & a_2 & \cdots & a_n \\ \parallel & \parallel & & \parallel \\ a_{11}b_1 & a_{12}b_1 & \cdots & a_{1n}b_1 \\ + & + & & + \\ a_{21}b_2 & a_{22}b_2 & \cdots & a_{2n}b_2 \\ + & + & & + \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ + & + & & + \\ a_{m1}b_m & a_{m2}b_m & \cdots & a_{mn}b_m \end{array}$$

(Векторите a_1, a_2, \dots, a_n са записани вертикално.)

Тогава

$$\begin{aligned} \lambda_1 a_1 + \lambda_2 a_2 + \dots + \lambda_n a_n &= (a_{11}\lambda_1 + a_{12}\lambda_2 + \dots + a_{1n}\lambda_n)b_1 \\ &+ (a_{21}\lambda_1 + a_{22}\lambda_2 + \dots + a_{2n}\lambda_n)b_2 \\ &\dots\dots\dots \\ &+ (a_{m1}\lambda_1 + a_{m2}\lambda_2 + \dots + a_{mn}\lambda_n)b_m. \end{aligned}$$

